

Tisková zpráva

Nový typ koronaviru – obavy, média a informace o něm – Naše společnost – speciál – prosinec 2020

- ⊗ V souvislosti s šířením nového typu koronaviru SARS-CoV-2 se čtyři pětiny (80 %) českých občanů obávají zhoršení ekonomické situace v ČR, srovnatelný podíl (76 %) se obává o zdraví svých blízkých, naopak nejméně se lidé obávají zhroutení zásobování (29 %) a pak také nedostatečné kapacity nemocnic (47 %).
- ⊗ Více než tři čtvrtiny (78 %) české společnosti uvádějí, že se dobře orientují ve způsobech, jak se lze před nákazou chránit. O aktuálním výskytu a šíření koronaviru v ČR je podle vlastního mínění dobře informována více než polovina (55 %) občanů, v případě omezení, které zavádí vláda ČR v souvislosti s šířením koronaviru, je to pak přibližně polovina (49 %) a nejhůře se občané orientují v ekonomické podpoře, kterou vláda poskytuje, dobrou orientaci v informacích o této podpoře uvedla méně než třetina (29 %) občanů.
- ⊗ Denní sledování dění kolem koronaviru v televizním a rozhlasovém vysílání, tištěných novinách či časopisech uvádějí přibližně tři pětiny (59 %) populace. Na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech a sociálních sítích pak dění denně sleduje téměř polovina (47 %) veřejnosti. Méně než třetina (31 %) pak o dění každodenně diskutuje mimo internet.

Zpracoval:

Martin Spurný

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 583; e-mail: martin.spurny@soc.cas.cz

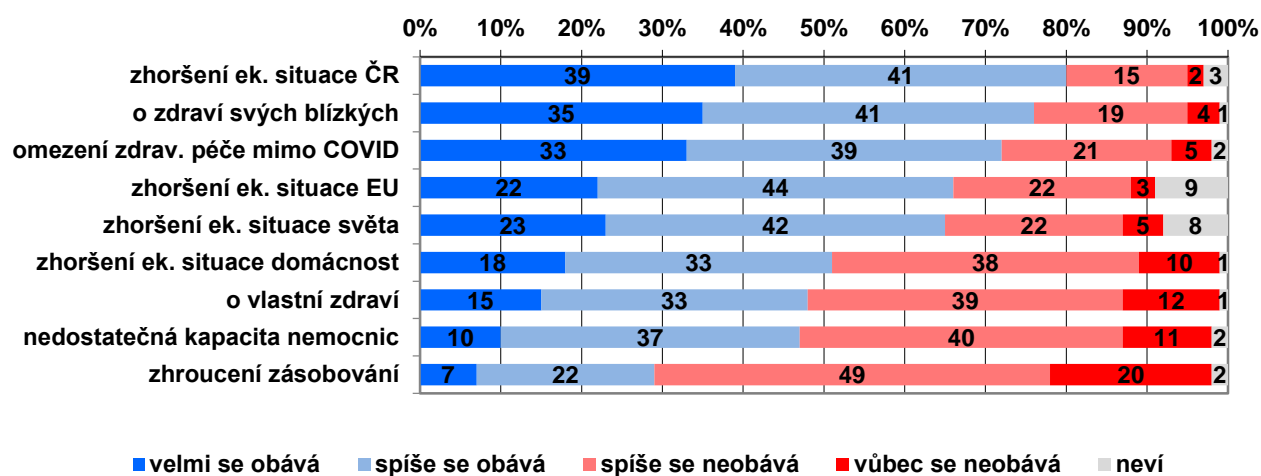

Centrum pro výzkum veřejného mínění se ve svém speciálním výzkumu zaměřilo na obavy v souvislosti s šířením koronaviru, na to, jak se čeští občané v informacích o novém typu koronaviru orientují a také jak často informace o něm sledují v médiích. Speciální výzkum byl proveden v rámci projektu Naše společnost, za otázky a design šetření zodpovídá CVVM, data sbírala společnost MEDIAN.

Nejprve jsme se zaměřili na obavy veřejnosti z vývoje situace v oblasti zdraví, zdravotní péče a v oblasti ekonomiky. Výsledky jsou zobrazeny v grafu 1. Celé čtyři pětiny (80 %) české veřejnosti se obávají zhoršení ekonomické situace v ČR a jen zhruba šestina (17 %) uvedla, že se takového zhoršení neobává, naprosté minimum dotázaných se k dané otázce nevyjádřilo a zvolilo možnost „nevím“. Více než tři čtvrtiny (76 %) občanů se obávají o zdraví svých blízkých. Další položka v pořadí z hlediska podílu těch, co se obávají, je omezení zdravotní péče pro pacienty s jinými nemocemi než COVID-19, čehož se obává více než sedm desetin (72 %) obyvatel.

Obavy ze zhoršení ekonomické situace Evropské unie mají dvě třetiny (66 %) populace. Obavy ze zhoršení ekonomické situace ve světě mají taktéž přibližně dvě třetiny populace (65 %), přičemž, u těchto ekonomických obav je také nejvyšší podíl odpovědí „nevím“, blížíci se jedné desetině (9 % u Evropské unie a 8 % u ekonomické situace ve světě). U ostatních dotazovaných položek nepřekročil podíl, těch, co odpověděli „nevím“, 3 %. Zhoršení ekonomické situace vlastní domácnosti se obává přibližně polovina (51 %) populace. Méně než polovina (48 %) obyvatel se obává o své vlastní zdraví, nedostatečné kapacity nemocnic se obává srovnatelných 47 %. Nejméně pak v občanech vyvolává obavy možnost zhroutení zásobování (potravinami, léky apod.), i přesto se této situace obávají téměř tři desetiny (29 %) společnosti.

Graf 1: Míra obav v souvislosti se šířením koronaviru v prosinci (v %)¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál, prosinec 2020, 20.11 – 8. 12. 2020, 1024 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

V tabulce 1 vidíme srovnání otázky na míru obav za čtyři srovnatelné výzkumy, které proběhly v průběhu roku 2020. Nejméně srovnatelný je červen, kdy byly pokládány jen otázky na obavy o vlastní zdraví a zdraví svých blízkých bez ostatních položek. V červnu obě zdravotní obavy poklesly na nejnižší hodnoty ze všech čtyř dotazování, když se rozdílem oproti ostatním měsícům lišily přibližně o 10 procentních bodů. Nejvýraznější rozdíly jsme zaznamenali u vnímání obav z nedostatečné kapacity nemocnic, která oproti prvnímu měření v květnu 2020 narostla o 16 procentních bodů na 56 % a v aktuálním výzkumu poklesla na 47 %. V současném výzkumu došlo také k mírnému, ale statisticky významnému poklesu obav z omezení zdravotní péče pro pacienty s jinými nemocemi než COVID-19, a to o 7 procentních bodů. Míra obav u ostatních položek je za uvedené období poměrně stabilní.

Tabulka 1: Míra obav v souvislosti se šířením koronaviru (v %) srovnání

	květen 2020	červen 2020	listopad 2020	prosinec 2020
zhoršení ek. situace ČR	79	-	79	80
o zdraví svých blízkých	77	68	78	76
omezení zdrav. péče mimo COVID	-	-	79	72
zhoršení ek. situace EU	63	-	68	66
zhoršení ek. situace světa	69	-	69	65
zhoršení ek. situace domácnost	53	-	52	51
o vlastní zdraví	47	39	49	48
nedostatečná kapacita nemocnic	30	-	56	47
zhroucení zásobování	25	-	30	29

Pozn.: tabulka zobrazuje součet odpovědí „rozhodně se obávám“ a „spíše se obávám“, řazení položek je sestupně podle položek s nejvyšším podílem obav v aktuálním výzkumu, položky, které nebyly v příslušné vlně výzkumu dotazovány jsou označeny „-“

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020.

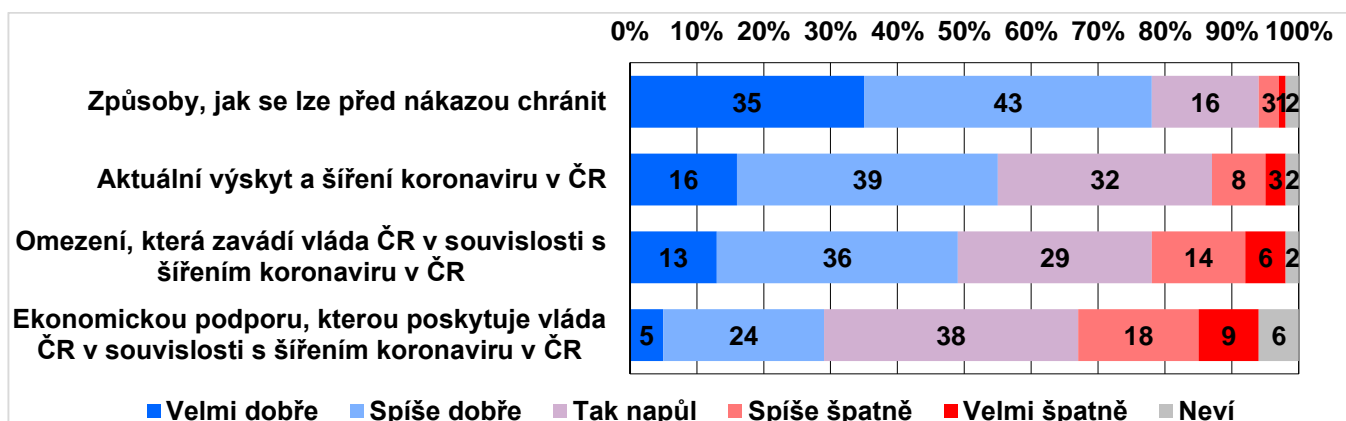
¹ Znění otázky: „Jak moc, pokud vůbec, se v souvislosti se šířením koronaviru obáváte: a) o vlastní zdraví, b) o zdraví svých blízkých, c) zhoršení ekonomické situace Vaší domácnosti, d) zhoršení ekonomické situace České republiky, e) zhoršení ekonomické situace Evropské unie, f) zhoršení ekonomické situace ve světě, g) zhroucení zásobování (potravinami, léků apod.), h) nedostatečné kapacity nemocnic, i) omezení zdravotní péče pro pacienty s jinými nemocemi než COVID-19
Možnosti odpovědí: Rozhodně se obávám, spíše se obávám, spíše se neobávám, rozhodně se neobávám.

Podrobnější pohled na sociodemografické charakteristiky ukazuje, že významný faktor u otázek na ekonomické obavy je věk respondenta. Zhoršení ekonomické situace vlastní domácnosti se relativně častěji obávají věkové skupiny starší 24 let a mladší 65 let oproti nejmladší věkové kategorii 18 až 24 let a nejstarší věkové kategorii lidí starších více než 64 let. Lze také říci, že zde pozorujeme zprostředkovaný efekt ekonomické aktivity, když se relativně méně obávají studenti (obává se 40 % z nich) a důchodci (obává se 44 % z nich) oproti zaměstnancům a samostatně výdělečně činným (shodně se u obou skupin obává 53 %) a rovněž nezaměstnaným, kde se zhoršení obávají přibližně dvě třetiny z nich (67 %). Respondenti v nejmladší věkové kategorii 18 až 24 let se také nejméně obávají zhoršení ekonomické situace Evropské unie a zhoršení ekonomické situace ve světě. Obavy o vlastní zdraví pochopitelně narůstají s věkem, když v nejmladší věkové skupině 18 až 24 let se o své vlastní zdraví obává jen o málo více než čtvrtina (28 %), v kategorii 45 až 54 let méně než polovina (46 %) a u starších 65 let je to více než šest desetin (63 %). Obavy o vlastní zdraví pak také postupně rostou se zhoršujícím se hodnocením vlastního zdraví, přičemž lidé, kteří svůj zdravotní stav hodnotí jako špatný, se častěji také obávají o zdravotní stav svých blízkých.

Jako významný prediktor se dále ukazuje hodnocení materiálních životních podmínek vlastní domácnosti, když ti, kteří podmínky vlastní domácnosti popisují jako dobré, se méně často obávají zhoršení ekonomické situace domácnosti a naopak ti, kteří je označují za špatné, se častěji obávají zhoršení. Hodnocení podmínek vlastní domácnosti je také slabě, ale statisticky významně korelované s obavami o infrastrukturu, kdy ti s deklarovanými špatnými podmínkami domácnosti se relativně více obávají zhroutilí zásobování (potravinami, léky apod.) a nedostatečné kapacity nemocnic.

V další otázce jsme se zeptali českých občanů, jak se orientují ve čtyřech aktuálních oblastech spojených s koronavirem. Z výsledků, které jsou zobrazeny v grafu 2, je zřejmé, že zdaleka nejlépe se občané orientují ve způsobech, jak se lze před nákazou chránit. Téměř čtyři pětiny (78 %) českých občanů uvádějí, že se v těchto způsobech dobře orientují, přibližně šestina (16 %) uvedla, že se orientuje tak napůl a jen minimum občanů (4 %) uvedlo, že se orientuje špatně. Nadpoloviční většina (55 %) občanů se také dobře orientuje v informacích o aktuálním výskytu a šíření koronaviru v ČR, přibližně třetina (32 %) tak napůl a více než desetina (11 %) špatně. Přibližně polovina (49 %) obyvatel se orientuje dobře v omezeních, která zavádí vláda ČR v souvislosti s šířením koronaviru v ČR, necelé tři desetiny (29 %) se orientují tak napůl a pětina (20 %) špatně. Nejhůře se občané orientují v ekonomické podpoře ze strany vlády ČR, když dobrou orientaci uvedly méně než tři desetiny (29 %), tak napůl 38 % obyvatel a špatně 27 %. U této otázky byl mírně vyšší podíl (6 %) odpovědí „nevím“ než u třech předchozích otázek.

Graf 2: Orientuje se dobře, nebo špatně v informacích o koronaviru pokud jde o: (v %)²

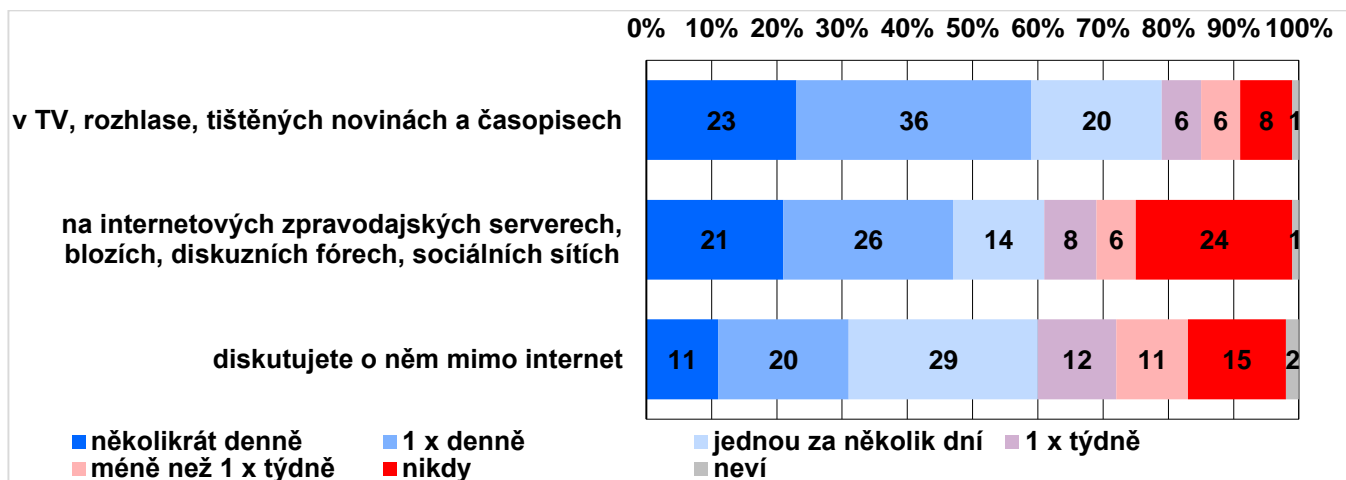

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál, prosinec 2020, 20.11 – 8. 12. 2020, 1024 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

² Znění otázky: „Orientujete se dobře, nebo špatně v informacích o koronaviru pokud jde o: a) aktuální výskyt a šíření tohoto koronaviru v ČR, b) omezení, která zavádí vláda ČR v souvislosti s šířením tohoto koronaviru v ČR, c) ekonomickou podporu, kterou poskytuje vláda ČR v souvislosti s šířením tohoto koronaviru v ČR, d) způsoby, jak se lze před nákazou chránit?“ Možnosti odpovědí: Velmi dobře, spíše dobře, tak napůl, spíše špatně, velmi špatně.

U orientace v informacích o aktuálním výskytu koronaviru, omezeních ze strany vlády ČR a ekonomické podpoře jsme zaznamenali, že nejlépe jim rozumí – uváděli častěji možnost „dobře“ a „velmi dobře“ – občané v dvou nejstarších věkových kategoriích 55 až 64 let a starší 64 let. Obyvatelé v druhé nejstarší věkové kategorii 55 až 64 let oproti ostatním věkovým skupinám častěji uváděli, že „velmi dobře“ rozumí způsobům, jak se před nákazou chránit. Deklarovaná orientace v tom, jak se lze před novým druhem koronaviru chránit, také do jisté míry roste se vzděláním, že se orientují „velmi dobře“ a „spíše dobře“ uvedlo 65 % lidí s nejvyšším dokončeným základním vzděláním, u vyučených a se střední školou bez maturity 76 %, u středoškolsky vzdělaných s maturitou 82 % a u lidí s vyšším odborným a vysokoškolským 83 %. Důvěra vládě ČR je pak pozitivně korelovaná s orientací v omezeních, která vláda zavádí, a s orientací v ekonomické podpoře, kterou poskytuje. Tedy ti, co vládě důvěřují, častěji uvádějí, že se orientují v jejích omezeních a v její podpoře.

Graf 3: Sledování dění kolem koronaviru (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 30.10 – 19. 11. 2020, 1022 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Přibližně tři pětiny (59 %) českých občanů sledovaly v listopadu dění kolem koronaviru v televizním či rozhlasovém vysílání, v tištěných novinách nebo časopisech alespoň jednou denně, z toho 23 % několikrát denně a 36 % jedenkrát denně. Jedna pětina (20 %) pak toto dění v uvedených sdělovacích prostředcích sledovala jednou za několik dní, 6 % jedenkrát týdně, 6 % méně než jednou za týden a méně než desetina (8 %) českých občanů nesledovala dění kolem koronaviru v televizi, rozhlase či tištěných novinách a časopisech vůbec. Sledování dění kolem koronaviru na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech či sociálních sítích se několikrát denně věnovala více než pětina (21 %) obyvatel, zhruba čtvrtina (26 %) se mu věnovala jednou denně, 14 % jednou za několik dní, 8 % lidí 1x týdně, 6 % méně než 1x týdně a téměř čtvrtina (24 %) takto nesledovala dění kolem koronaviru vůbec. Dění kolem koronaviru, pak bylo pro české občany také častým námětem diskuzí mimo internet, když o něm diskutovala více než desetina (11 %) několikrát denně, pětina (20 %) uvedla, že takto diskutovala jednou denně. Přibližně tři desetiny (29 %) oslovených uvedly, že diskutovaly o dění kolem koronaviru mimo internet jednou za několik dní, více než desetina (12 %) asi jedenkrát týdně, 11 % pak méně než jednou týdně a 15 % uvedlo, že vůbec o dění kolem koronaviru nediskutovalo.

Sledování dění kolem koronaviru prostřednictvím rádia, televize či tištěných novin nebo časopisů bylo nejvíce frekventované u lidí starších 64 let, když se mu alespoň jednou denně věnovaly více než tři čtvrtiny (78 %) z nich. S klesajícím věkem klesá také frekvence sledování tohoto dění prostřednictvím uvedených sdělovacích prostředků, a u nejmladší věkové kategorie 18 až 24 let denní sledování nepřekračuje dvě pětiny (37 %) populace. Věk hraje roli i u sledování dění kolem koronaviru na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech či na sociálních sítích, denní sledování je však rovnoměrněji rozprostřeno napříč věkovými skupinami, s věkem neklesá, a osciluje přibližně kolem poloviny populace, zlom nastává až u nejstarší věkové skupiny starších 65 let, kde denní sledování uvádí méně než čtvrtina (24 %).

Tabulka 2 ukazuje srovnání otázky na sledování dění kolem koronaviru na čtyřech srovnatelných výzkumech z roku 2020. Relativně nejnižší frekvence denního sledování (tradiční média, nová média, a osobní diskuze) byla v červnu letošního roku, nejvyšší pak v listopadovém výzkumu.

Tabulka 1: Sledování dění kolem koronaviru (v %) srovnání

	květen 2020	červen 2020	listopad 2020	prosinec 2020
	denně/ostatní	denně/ostatní	denně/ostatní	denně/ostatní
V TV, rozhlase, tištěných novinách a časopisech	60/40	54/46	61/39	59/41
na internetových zpravodajských serverech, blozích,	45/55	40/60	49/51	47/53
Diskutuje o něm mimo internet	34/66	25/75	35/65	31/69

Pozn.: „denně“ znamená součet odpovědí „několikrát denně“ a „1x denně“, „ostatní“ je součtem odpovědí „jednou za několik dní“, „1x týdně“, „méně než 1x týdně“, „nikdy“ a „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost – speciál – prosinec 2020</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>MEDIAN, s.r.o.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>20.11 – 8. 12. 2020</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání, ekonomické postavení, frekvence užívání internetu</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj, velikost místa bydliště x kraj</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 18 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1024</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Kombinace dotazování CAWI a CATI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>KK15, KK18, KK19</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>oz210104</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>4. ledna 2021</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Martin Spurný</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (zde je to obyvatelstvo České republiky starší 18 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce a u tohoto speciálního výzkumu také na ekonomické postavení a frekvenci užívání internetu. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí atd.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 18 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |